

فرهنگ صلح در ایران و جهان

مژگان دستوری

با همکاری افسانه قره‌داغی، اکرم استایه

مؤسسه پژوهشی انتشاراتی
منشور فرهنگ صلح

سرشناسه	: دستوری، مژگان، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: فرهنگ صلح در ایران و جهان / مژگان دستوری، همکاران افسانه قره‌داغی، اکرم امینایی.
مشخصات نشر	: تهران: منشور صلح، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۳۶۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۷۵۱-۶-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: صلح گرای
موضوع	: Pacifism :
موضوع	: صلح :
موضوع	: Peace :
موضوع	: صلح -- ایران
موضوع	: Peace -- Iran :
موضوع	: صلح گرای -- ایران
موضوع	: Pacifism -- Iran :
موضوع	: جنبش‌های طرفدار صلح
موضوع	: Peace movements :
موضوع	: حقوق بشر -- ایران
موضوع	: Human rights -- Iran :
موضوع	: حقوق بشر
موضوع	: Human rights :
شناسه افزوده	: قره‌داغی، افسانه، ۱۳۶۱ -
شناسه افزوده	: امینایی، اکرم، ۱۳۶۱ -
رده بندی کنگره	: ۳۶۰.۵۵۱ / ۱۸۷
رده بندی دیویی	: ۳۶۰.۵۵۱ / ۱۷۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۴۸۷۳۳۷

شناسنامه

فرهنگ صلح در ایران و جهان
نگارش: مژگان دستوری، با همکاری افسانه قره‌داغی و اکرم امینایی
همکاران: افسانه قره‌داغی، اکرم امینایی
ناشر: منشور صلح

صفحه آرا: سعید شرافتی

طراح جلد: عاطفه عامری (برگرفته از سایت peaceposters.obrelincollegelibrary.org)

قطع: رقعی

تعداد صفحه: ۳۶۰

چاپ اول: ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۴۸۰۰۰۰ ریال

بخش اول فرهنگ و صلح

فصل اول: ملاحظات مفهومی در صلح

۱۵	عناصر مفهومی فرهنگ صلح
۱۷	مفهوم فرهنگ صلح
۱۸	رویکرد فرهنگ صلح
۲۵	نهادهای مروج فرهنگ صلح
۲۸	

فصل دوم: نهادهای فعال فرهنگ صلح در سه حوزه

۳۵	الف) توسعه آموزش و پژوهش فرهنگ صلح
۳۵	شورای گسترش فرهنگ صلح برای کودکان
۳۵	مؤسسه پژوهشی کودکان دنیا
۴۴	کانون توسعه فرهنگی کودکان
۶۱	مجمع زنان ائتارگر دوستدار صلح
۶۳	موزه سیار سفیران فرهنگ صلح
۶۸	مادران صلح ایران
۷۲	مؤسسه ارتقای کیفیت زندگی ایرانیان (ایلیا)
۷۸	موزه صلح
۸۱	مؤسسه بین‌المللی صلح و دوستی
۸۶	بنیاد صلح جهانی هوشمند
۸۷	سازمان مردم نهاد صلح برای همه
۸۸	مؤسسه مادران امروز
۹۳	جمعیت امام علی (ع)

- بنیاد جوانه‌های صلح
گروه سفیران سیمرغ صلح
بنیاد توسعه صلح و مهربانی‌های کوچک
خانه سربازان صلح ایران
مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران (اداره سلامت شهرداری)
اداره کل امور بانوان (شهرداری تهران)
معاونت آموزشی و اجتماعی شهرداری
گروه ارتباطات صلح انجمن علمی مطالعات فرهنگی و ارتباطات
گروه جامعه‌شناسی صلح انجمن جامعه‌شناسی دانشگاه تهران
انجمن علمی مطالعات صلح ایران
بانوان صلح معاونت فرهنگی دانشگاه شیراز
انجمن مطالعات بین‌المللی صلح افغانستان
مرکز ملی مطالعات صلح
مؤسسه صلح میان قم
مؤسسه صلح ایران
مرکز پژوهش‌های صلح شیراز
مؤسسه پژوهش‌های انسانی و فرهنگی صلح
مرکز بین‌المللی توسعه صلح و فرهنگ و عقلانیت
مرکز بین‌المللی عدالت برای صلح
مجمع دوستی جوانان جهان اسلام
انجمن ایرانی روابط بین‌الملل
گروه مجازی تعامل برای صلح
گروه مجازی صلح
گروه مجازی جامعه‌شناسی صلح
کانال صلح سبز
کانال صلح سبز (وابسته به دانشگاه امیرکبیر)
دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه
- فصل سوم: حقوق بشر**
شبکه یاری کودکان کار و خیابان
کانون فرهنگی حمایتی کودکان کار (خانه کودکان کوشا)
سازمان دفاع از قربانیان خشونت
انجمن حمایت از حقوق کودک
انجمن حمایت از دیرآموزان خورشید
گروه احیای ارزش‌ها
کمیسیون حقوق بشر اسلامی
مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک
دانشگاه مفید
انجمن حمایت از حقوق زنان
جامعه معلولین ایران

۲۰۰	هلال احمر یا صلیب سرخ
۲۰۱	سازمان ملل در ایران
۲۰۳	فصل چهارم: توسعه اقتصادی اجتماعی پایدار
۲۰۳	انجمن حفظ محیط کوهستان (انجمن کوهستان)
۲۰۵	کانون بهبانان همراز با زمین
۲۰۷	مؤسسه مهندسان بدون مرز ایران
۲۰۹	انجمن زمین برای همه
۲۱۰	انجمن دیده‌بان حقوق حیوانات
۲۱۱	جمعیت نذر طبیعت وطن ما/گروه حفاظت از پرندگان شکاری
۲۱۲	مرکز حفظ و توسعه زیست‌بوم‌های پایدار/زی‌پاک
۲۱۲	انجمن جوانان حافظ زمین (دامون)
۲۱۵	توسعه زیست‌بوم پاک
۲۱۵	انجمن زیست محیط و حقوقی شهر و طبیعت
۲۱۶	جمعیت دامیان زمین
۲۱۷	گروه بچه‌های آب
۲۱۸	انجمن ارزیابی محیط زیست ایران
۲۱۹	انجمن دنیای سالم
۲۲۰	انجمن مدیریت سبز ایران
۲۲۱	مؤسسه حیات وحش میراث پارسیان
۲۲۲	مؤسسه آوای طبیعت پایدار
۲۲۳	انجمن کشاورزی بوم شناختی ایران
۲۲۴	کانون دیده‌بانان زمین
۲۲۴	انجمن متخصصان محیط‌زیست
۲۲۵	دیده‌بان محیط‌زیست و حیات وحش ایران
۲۲۶	مؤسسه آوای طبیعت
۲۲۶	انجمن جنگلیانی ایران
۲۲۶	انجمن پیش‌گامان استهبان
۲۲۷	انجمن تمدن سبز هنرمندان حامی محیط‌زیست
۲۲۸	انجمن حمایت از حیوانات
۲۲۹	انجمن طبیعت‌گران برنا
۲۳۰	انجمن یوزپلنگ ایرانی
۲۳۱	مؤسسه آوای وحش پرشیا
۲۳۱	مؤسسه طنین طبیعت تبرگان
۲۳۳	جمعیت زنان مبارزه با آلودگی محیط‌زیست
۲۳۴	مؤسسه پژوهش‌های خزندگان و دوزیستان آریا
۲۳۴	مؤسسه خزنده‌شناسان پارس
۲۳۵	دروازه‌های سبز پارس
۲۳۶	پایگاه خبری - تحلیلی زیست بوم
۲۳۷	مؤسسه کاوشگران طبیعت دنیا

۲۳۸	مرکز ارتقای آگاهی‌های زیست‌محیطی بنیاد پروفیسور حسینی
۲۳۹	مؤسسه مهرگان یرتو پژوه
۲۳۹	مؤسسه توسعه پایدار هرمز
۲۳۹	گروه دیده‌بان کوهستان (دکا)
۲۴۱	طبیعت پژوهان زیما
۲۴۱	مؤسسه مطالعات خزندگان و دوزستان ایران
۲۴۲	انجمن پایش گران حامی محیط‌زیست ایران (پاما)
۲۴۳	مؤسسه توسعه پایدار و محیط‌زیست
۲۴۵	جمع بندی

بخش دوم: فرهنگ صلح

۲۵۷	مصلحان جهان: فرهنگ صلح در جهان
۲۶۲	گزارش اقدامات جهانی در حوزه فرهنگ صلح
۲۶۳	حوزه‌های صلح و توسعه: فرهنگ صلح و گزارش آن‌ها
۲۶۹	رویدادهای بین‌المللی نهم در دهه فرهنگ صلح
۲۷۴	سازمان‌های بین‌المللی
۲۸۱	اقدامات سازمان‌های بین‌المللی بر اساس هشت حوزه فعالیتی
۲۹۱	آفریقا
۲۹۸	کشورهای عربی
۳۰۶	پیشرفت و موانع در آمریکای لاتین
۳۱۰	آسیای غربی و جنوبی
۳۱۱	آسیای شرقی
۳۱۹	اروپا
۳۲۹	آمریکای شمالی
۳۳۵	جزایر دریای کارائیب و آمریکای لاتین
۳۴۱	آسیای مرکزی و جنوبی
۳۴۸	توصیه‌هایی به یونسکو و سازمان ملل متحد

مقدمه

لازم می‌دانم پیش از هر چیز از افرادی که در جریان این گردآوری داده‌های این مطالعه صمیمانه و مشتاقانه مرا یاری کردند قدردانی و تشکر کنم. افرادی که هم در معرفی اسامی، معرفی فرهنگ صلح همکاری داشتند و هم مسئولینی که صبورانه و همدلانه کمک کردند تا اطلاعات مورد نیاز بر اساس پرسشنامه‌ای که از پیش تهیه شده بود جمع‌آوری گردد. اثایق و همکاری برخی از دوستان به اندازه‌ای بود که حجم انبوهی از اطلاعات، بسیار فراتر از آنچه در حد پرسشنامه‌ی مربوطه بود در اختیار من قرار می‌داد. اطلاعاتی که نمایانگر دامنه و عمق فعالیت‌های مرتبطی بود که این نهادها برای ترویج و ارتقای فرهنگ صلح انجام می‌دهند. این اطلاعات به واسطه‌ی تنوع و خلاقیتی که در طایفه‌ی آنان بود جذابیت و تأثیرگذاری بسیار بالایی داشتند، و صد حیف که امکان گردآوری آن در این مجال اندک نیست.

با توجه به اوضاع پر تنش و حساس کنونی جامعه ایران که از یک سو بحران اقتصادی روز به روز سفره اقشار مختلف به‌ویژه طبقه متوسط و کم درآمد را کوچک و با بحران‌های معیشتی مواجه می‌کند، و از سوی دیگر شرایط فرهنگی

و اجتماعی که چشم‌انداز چندان روشنی برای توسعه‌ی فرهنگی - اجتماعی، به‌ویژه فرهنگ صلح که ارزش‌های انسانی - اخلاقی مهمترین رکن آن هستند قابل‌تصور نمی‌سازد، انجام چنین مطالعه‌ای، یعنی وضعیت‌سنجی فرهنگ صلح در ایران، از نگاه برخی دوستان و کارشناسان، عجیب و در عین حال پاسخ آن روشن می‌نمود؛ ضمن آنکه اغلب دوستان از حساسیت و امنیتی بودن موضوع صلح ابراز نگرانی می‌کردند.

این مطالعه دست‌کم نزدیک به یک‌سال و نیم زمان برد و طی این زمان مجموعه‌ای از اسامی در خصوص مراکز و نهادهای فعال در حوزه‌های مختلف فرهنگ صلح گردآوری شده، مورد مصاحبه قرار گرفتند و اطلاعات بسیار جالب توجه و درخور تحسین به‌دست آمد که شرح یافته‌های آن‌ها در متن خواهد آمد. شاید مهمترین و اولیه‌ی یافته‌ای که در این مطالعه بدان دست یافتیم این بود که علی‌رغم ناهنجاری‌ها و نابسامانی‌ها که اخبار آن‌ها پیوسته گنجینه‌های روحی، حیاتی و فرهنگی ما را تهی می‌کند، در گوشه و کنار این کشور پهنور افراد دلسوز، متعهد، خوش‌فکر و امیدوار فراوانی وجود دارند که با تلاش و همت مضاعف برای توسعه و ترویج فرهنگ نفی خردست، تبعیض و همچنین اصلاح آسیب‌های اجتماعی خالصانه و گمنام فعالیت کرده و در عین حال سختی‌ها، چالش‌ها و امنیتی بودن موضوع فرهنگ صلح را هم در مواردی، با خلایق و ابتکارهای بی‌نظیر و مؤثر حل می‌کنند و برخی دیگر را هم به‌کار می‌خرند. تجربیات، ابتکارات و خلایق‌های این عزیزان خود گنجینه‌ای از میراث معنوی است که چنانچه فرصت گردآوری و ثبت آن‌ها به‌دست آید می‌تواند ضمن نمایش هیجان‌انگیز از شور و اشتیاق و همچنین ذهن خلاق این پیامبران صلح و دوستی، اطلاعات بسیار مهمی را در خصوص نیازمندی‌های فرهنگی جامعه در این حوزه

در اختیار علاقمندان، برنامه‌ریزان و سیاستگذاران قرار بدهد. تجربه فعالیت این عزیزان نشان می‌دهد این عرصه جای کار بسیار فراوانی در جهت توسعه دارد و چنانچه مطالعه میدانی دقیق و حساب‌شده، برنامه‌ریزی و شبکه‌سازی انجام شود، قادر خواهد بود با سینرژی این نهادها، اتفاقات بسیار مبارک و سازنده‌ای را در جهت توسعه فرهنگی و ارتقای فرهنگ صلح و همچنین کاهش آسیب‌های اجتماعی برای جامعه ما فراهم سازد. بسیاری از دوستان و همراهانی که در کنار فعالان نهاد خود، پذیرای مصاحبه‌گران این مطالعه بودند اغلب بر این مهم تأکید و همکاری خود را برای این منظور اعلام داشتند. از این رو لازم می‌دانم جهت قدردانی از مددلی و همکاری آن‌ها نامشسان را در این مجال آورده و برایشان آرزوی موفقیت و نیل به اهداف را بگویم. ابتدا و پیش از هر چیز از خانم امینایی از مؤسسه پژوهشی کودکان دنیا که در بخش مراکز فعال کودک و نوجوان همراهی بسیار کردند، سپاسگزارم، همچنین از دوستان همراه، خانم قره‌داغی و خانم پیران تشکر می‌نمایم. از خانم شاه‌کرمی از مؤسسه مادران امروز، خانم پژوهش از انجمن دفاع از حقوق کودکان، خانم دکتر قاسم‌زاد از انجمن بویا، خانم دکتر همایونی از کانون توسعه فرهنگی کودکان، خانم مرتضایی از شورای کتاب کودک، خانم مقدم از مرکز کیانا، خانم دکتر محمد از مرکز سفیران صلح و دوستی، جناب دکتر نظری از مرکز بین‌المللی عدالت برای صلح، مادران و نارکتان صبور و همراه شهرداری به‌ویژه جناب مهندس محمدحسین نوروزی و جناب آقای کامیل قیدرلو در معاونت مطالعات و برنامه‌ریزی شهرداری تهران و سایر عوامل این مجموعه که صمیمانه و صبورانه همکاری کردند.

همچنین همچنین مراتب قدردانی خود را از خانم حسنی حسینی از مجمع زنان ایثارگر دوستدار صلح، سرکار خانم دکتر محب‌حسینی از یونسکو، سرکار خانم

احمدی از مؤسسه صلح و دوستی، دکتر امینی گلستانی از مؤسسه صلح و ادیان قم، دکتر سیاحت از مرکز بین‌المللی توسعه صلح، فرهنگ و عقلانیت، جناب دکتر مقصودی از انجمن علمی مطالعات صلح، دکتر امیدوار از گروه جامعه‌شناسی صلح انجمن جامعه‌شناسی، دکتر صادقی از بنیاد صلح جهانی هوشمند، جناب وحی صفت از دفتر مطالعات وزارت امور خارجه، خانم مرتاض لنگرودی از فورم مادران صلح ایران، جناب کاظمی از انجمن مطالعات روابط بین‌الملل، سید مهدی محمدی از انجمن دامون، خانم هداوند از گروه سفیران صلح سیمرخ، دوستان همراهِ موزه صلح، جناب تقی‌پور و خانم شادی‌افروز، آقای حشمدار از مرکز صلح راه، غلامزاده از بنیاد جوانه صلح آقای کمالی از مؤسسه دوزیست و خزنه‌شناسی، خانم گرامی‌زادگان در انجمن حمایت از حقوق زنان، دکتر طه از کمیسیون حقوق بشر اسلامی، خان ساغری از جمعیت زنان مبارزه با آلودگی محیط‌زیست، با آقای، دکتر آری از بنیاد توسعه صلح و مهربانی‌های کوچک، خانم فتحی از مرکز توسعه زیست بوم پاک، خانم خلعت‌بری از کانون محیط‌بان، خانم فتحی از مرکز زیست بوم پاک و جمعی دیگر از افرادی که در حوزه توسعه اقتصادی اجتماعی پایدار برای ایجاد مصاحبه همکاری کردند نهایت سپاسگزاری را دارم.